

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Střední průmyslová škola strojnická Olomouc, tř.17. listopadu 49

**Výukový materiál zpracovaný v rámci projektu „Výuka moderně“
Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.5.00/34.0205**

Šablona: III/2 Český jazyk, umění a kultura

Sada: 2

Číslo materiálu v sadě: 6

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky

Název: Osvícenství a francouzští encyklopedisté

Jméno autora: Mgr. Renata Provázková

Předmět: Český jazyk, umění a kultura

Jazyk: Čeština

Klíčová slova: osvícenství, F. Voltaire, Ch. Montesquieu, P. de Beaumarchais, francouzská Encyklopedie, D. Diderot, J. B. d'Alembert, D. Defoe, J. Swift

Cílová skupina: žák 1. ročníku

Stupeň a typ vzdělání: střední odborné

Očekávaný výstup: Vystihne podstatné rysy period české i světové literatury, uvede jejich představitele a charakterizuje a interpretuje jejich přínos pro vývoj literatury a literárního myšlení. Dohledává informace z jiných informačních zdrojů.

Metodický list/anotace

Prezentace obsahuje základní informace o osvícenství a jeho nejvýznačnějších osobnostech ve Francii a v Anglii, doprovodný obrazový materiál a úkoly pro žáky, které rozvíjejí mezipředmětové vztahy. Závěrem jsou zařazeny také informace o české osvícenské tvorbě jako evokace k následnému učivu o národním obrození.

Datum vytvoření: 11. 2. 2013

Osvícenství a francouzští encyklopedisté

- Osvícenství

- ✓ vznik v 18. stol. v Anglii a Francii
- ✓ intelektuální hnutí, životní postoj a filozofický směr, nový způsob myšlení
- ✓ navazuje na renesanci
- ✓ na místo náboženství nastupuje věda
- ✓ rozvíjí kult rozumu (racionalismus)
- ✓ prosazuje svobodné myšlení a rovnost občanů

- ✓ rozvoj vědy a techniky, přírodních věd
- **Osvícenští spisovatelé:**
 - ✓ jsou filozofové, vědci, historikové
 - ✓ **kritizují církve a tehdejší společenské a politické poměry**
 - ✓ vystupují proti konzervatismu
- **Osvícenští panovníci a šlechta:**
 - ✓ dávají podněty k zakládání knihoven, muzeí a vědeckých sbírek

*Úkol:

Na základě znalostí z dějepisu jmenujte některé osvícenské panovníky.

Osvícenští panovníci:

- Prusko - Fridrich II.
- Rakousko - Josef II. , navazoval do určité míry na dílo své matky Marie Terezie (Toleranční patent, zrušení nevolnictví)
- Španělsko - Karel III.
- Rusko - Kateřina II.

Francie

- **Voltaire** (Francois Marie Arouet)

✓ nejvýznamnější představitel osvícenství

Dílo:

✓ **Candide neboli Optimismus** – filozofický román o hledání lidského štěstí

- **Charles-Louis Montesquieu**

Dílo:

✓ **Perské listy** – román v dopisech, o putování Peršanů za vzděláním do Evropy. Útočná satira na společnost.

François-Marie Arouet (Voltaire)

Obrázek č. 1

**Pierre-
Augustine
Caron de
Beaumarchais
- tvůrce Figara**

Obrázek č. 2

• Pierre de Beaumarchais

Dílo:

- ✓ **Lazebník sevillský** – divadelní hra, komedie
- ✓ **Bláznivý den aneb Figarova svatba** – komedie

❖ **Úkol:**

Kdo proslavil Beaumarchaisovu komedii o Figarovi? Jak bylo toto dílo přijato?
Dohledejte v jiném informačním zdroji.

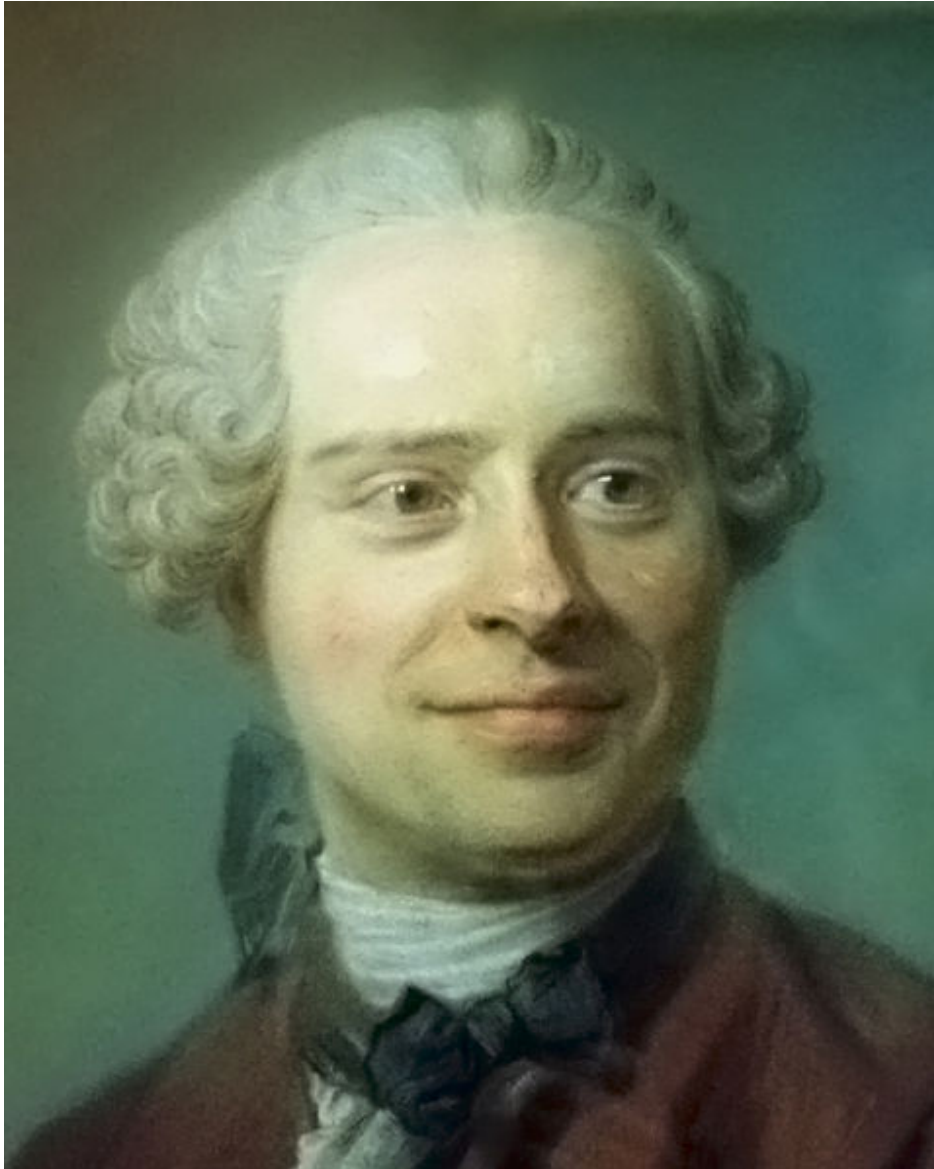
Encyklopedisté

- Spisovatelé sdružení kolem **Encyklopedie aneb Racionálního slovníku věd, umění a řemesel**
- ✓ shrnutí dosavadního lidského vědění ve 28 svazcích (1751 – 1772)
- **Hlavní tvůrci:**
 - ✓ **Denis Diderot** – romány Jeptiška, Jakub Fatalista (kritika soudobých poměrů, morálky)
 - ✓ **Jean Baptiste d Alembert** (matematik, vědec)
- **Přispívají:**
 - ✓ **Voltaire**
 - ✓ **Jean Jacques Rousseau**

Denis Diderot

Obrázek č. 3

Jean Baptiste d'Alembert

francouzský
matematik,
osvícenec, filozof,
encyklopedista

Obrázek č. 4

Anglie

- **Daniel Defoe**

- **Život a zvláštní podivná dobrodružství Robinsona Crusoe, námořníka z Yorku**

- ✓ dobrodružný román
- ✓ oslava práce člověka, vztah člověk - příroda
- ✓ přeložil J.V. Pleva – Robinson Crusoe

- **Jonathan Swift**

- **Gulliverovy cesty**

- ✓ filozofický, satirický román, fantasy cestopis
- ✓ dobrodružství v zemi Liliputu, u obrů aj.
- ✓ kritika poměrů v anglickém království

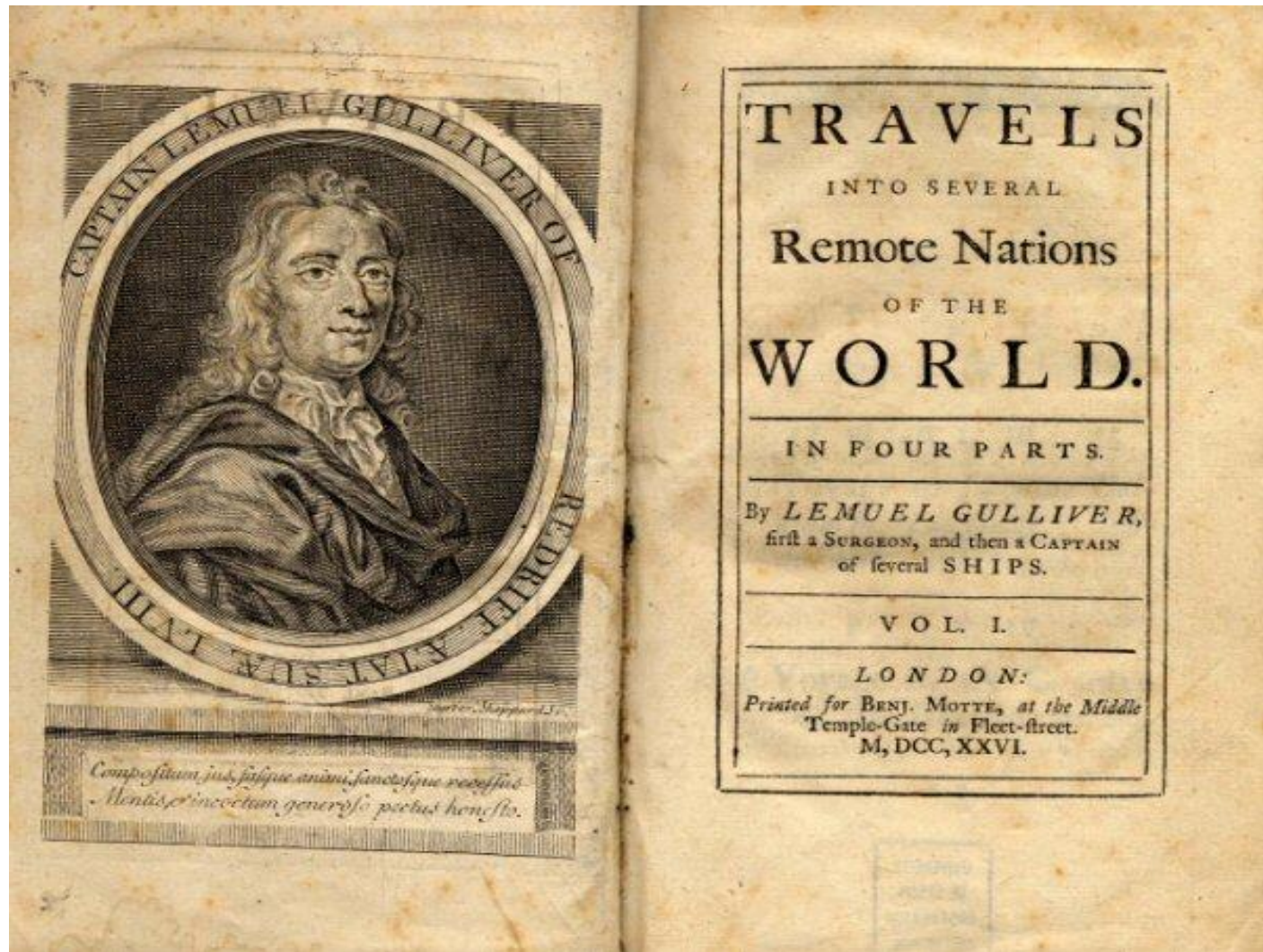

Robinson Crusoe a Pátek

Ilustroval Carl
Offterdinger

Obrázek č. 5

První vydání *Gulliverových cest* z roku 1726

Obrázek č. 6

Osvícenství v Čechách

- ✓ zakladatelé českého „kritického dějezpytu“: **Gelasius Dobner** a **František Martin Pelcl**
- ✓ české osvícenství vrcholí osobností osvícenského vědce **Josefa Dobrovského** - zakladatele české a slovanské filologie - zaujetí pro vědeckou pravdivost
- ✓ filozof, logik a matematik **Bernard Bolzano** – mimořádná osobnost z hlediska běžné úrovně.

- V oblasti **české literatury** se ideové dědictví osvícenství plně projevilo až v 19. století, v preromantické tvorbě spisovatelů tzv. jungmannovské generace - **Jan Kollár, F.L. Čelakovský, Václav Thám, Prokop Šedivý, J.K.Tyl** aj.

Odkazy:

Použité zdroje: internet

Dostupný pod licencí GNU Free Documentation License na www:

Obrázek č. 1

AUTOR NEUVEDEN. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 23.11.2012]. Dostupný na WWW:

<[http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Atelier de Nicolas de Largilli%28mus%29, portrait de Voltaire, d%28mus%29 Carnavalet%29 -002.jpg](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Atelier_de_Nicolas_de_Largilli%28mus%29_Carnavalet%29_-002.jpg)>

Obrázek č. 2

AUTOR NEUVEDEN. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 23.11.2012]. Dostupný na WWW:

< <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Beaumarchais.jpg>>

Obrázek č. 3

AUTOR NEUVEDEN. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 23.11.2012]. Dostupný na WWW:

< [http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Louis-Michel van Loo -
_Portrait of Denis Diderot - WGA13440.jpg](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Louis-Michel_van_Loo_-_Portrait_of_Denis_Diderot_-_WGA13440.jpg) >

Obrázek č. 4

AUTOR NEUVEDEN. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 23.11.2012]. Dostupný na WWW:

< <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Alembert.jpg>>

Obrázek č. 5

AUTOR NEUVEDEN. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 24.11.2012]. Dostupný na WWW:

<[http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Robinson Crusoe and Man Friday Offterdinge r.jpg](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Robinson_Crusoe_and_Man_Friday_Offterdinge_r.jpg)>

Obrázek č. 6

AUTOR NEUVEDEN. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 24.11.2012]. Dostupný na WWW:

<[http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Gullivers travels.jpg](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Gullivers_travels.jpg)>